

Porban liányos, de átlósítva ucsfárja.

130 frim.
924-25.

Alfayadom.

XV/16 Kovácsdy

Egyesület.
Debrecen, 1924. dec. 16.

Tegye

Bírálatra kiadatik:

Dr Kovács Andor

Dr Tegye Gyula
professzor munkára.

Debrecen, 1924. December hó 9. in

Kovács
e. i. diktant.

A büntetéséről.

Jogtudományi doctori
értékesítés

Tíla: Dr. Fuchs László.

1924.

Források:

- Angyal Pál: A büntetőjog tanönyve. 1909.
 Beccaria C.: Büntetés és büntetés (Tarnay) 1887.
 Edvi Illés Károly: A büntető törvénykönyv
 magyarázata. 1894.
 Fayer László: A magyar büntetőjog ké-
 zi könyve. 1905.
 Finkegy Ferenc: A magyar büntetőjog tan-
 könyve. 1914.
 Finkegy Ferenc: A magyar büntetőjog je-
 len állapota. 1923.
 Vámbéry Rudolph: Pro morte (Jogt. közlöny
 1912. 321. l.)
 Teghre Gyula: Társadalom, állam és
 jogbölcselet. 1924 (235. l.)

A büntetésről.

Ha azt a kérdést vetjük fel, melyik büntetés-rendszer a helyes, mely büntetéseket célszerű az államnak alkalmazni a bűncselekmények eltörlésével szemben, akkor mindenekelőtt a büntetés céljából kell kiindulnunk. Merth az eszközt helyes megválasztása csak azon cél ismeretével történhetik, amely célra megvalósítására ezt az eszközt szolgálhat. A poenologia legelső alapvető kérdése: mi a büntetés célja? Erre kell tehát választ kapnunk minemelőtt, ~~ha az egyes~~ ha az egyes büntetések

kritikai szempontból vizsgálás tárgyává a-
targjuk Tenni.

A közvetítő iskolához tartozó, annak en-
méről hirdető Finkegy Ferenc szerint, minde-
nekelőző különbséget kell Tenni a büntetés
általános és különös célja, illetőleg céljai
között. Az általános cél az, ami az állam
minden esetben el akar érni a büntetés-
sel, a különös cél pedig az, ami a bünte-
téssel a büntetveől egyes osztályaira való tet-
kintettel akar megvalósítani a törvényhozó.

Általános cél minden büntetésnél a meg-
előzés. És a megelőzés kettős irányú. Meg akar-
ja a törvényhozó a büntetéssel elérni min-
denekelőző azt, hogy az embereket a társadalom

tagjai büncselekményeket kövessenek el, vissza-
 akarja tartani a Társadalom Tagjait a jogrend-
 megsértésétől. De a megelőzés abból a szempont-
 ból is mutatkozik, hogy az illető egyén, a bün-
 tetés kinabása és végrehajtása által visszatar-
 tassák attól, hogy a jövőben is megsértse a bün-
 tetőtörvény rendelkezéseit súlyabb büncselekmény-
 ek kövessenek el.

A megelőzés mellett másik cél a megtorlás
 (Finkei nevű szerint a „fenyítés”). A megtorlással
 az állam azt adja a büntetettnek tudatá-
 ra, hogy cselekménye a jogrendet sérti, a
 Társadalomra nézve káros s így ezért helytelen.
 Ez a kétfős célja a büntetésnek, ha általában
 vessük tekintetbe a büncselekmények elkövetőit.

A büntetésre az ember alapból kiindulva kell te-
 kélni megválasztanunk. De preventívül vannak
 a büntetésnek különös céljai is. Vannak hi-
 vatasos büntetvők, akikkel nemben mit, sem
 is a büntetés, mint fenytetés, mint repressio,
 ezzel nemben ~~mit sem~~ is a büntetés, ^{mint} ~~mint~~
 fenytetlenné tétel célja, szolgálati en-
 kőz jön tekintetbe. A büntetés közelebbi kü-
 lönös célja lehet az általános cél mellett a jo-
 vitás is. Vannak a társadalomnak lejtőre ke-
 rült tagjai, akikkel nemben a büntetés,
 mint az erkölni jobbátétel erköre szerepel-
 het. Az alkalmi bűnösöktel nemben pedig
 a megintés a büntetés különös célja, figyel-
 mestetés akar lenni, hogy a bűn utjától a

jövőben jobban tartózkodjamat" (Finkey)*

Virsgáljuk eset után az egyes büntetési nemekből s abból a szempontból tegyük őket kritika tárgyává, melyben alkalmasak a büntetés tulajdonképpeni céljainak megvalósítására.

A magyar büntetőjogban a következő büntetés nemek ismeretesek:

1. A halálbüntetés

2. A szabadságvesztés büntetés, u. m. fegyház, börtön, államfogház, fogház, elhárás, újabbán az internálás(?)

3. Vagyoni büntetés: u. m. a pénzbüntetés és a vagyon elkobozás, ~~vagyoni elgyötörlet.~~

4. Ciklökeni büntetés, mégpedig hivatalvesztés, politikai jogok gyakorlásának felfüg

* Pantömy 375. l.

gentése, viselt hivatal elvesztése, a szolgálatkorától való eltiltás, az ítélt hirtellegi körrejtése, iparigazolvány elvesztése, kereskedéstől való eltiltás

5. Testi büntetés: botorás. (mely már nincs alkalmazásban)

I. A halálbüntetés.

Immár ideestova mégfel marad öta vitatkozni a büntetőjog és a politika tudományának művelői, vajjon helyes büntetés-e a halálbüntetés. Már az ókorban vannak a halálbüntetésnek ellenzői, mint a kínai Laoce, a xv. században Bojeto, a xv. században pedig Morus Tarnis. az, aki a halálbüntetés ellen nyíltan nitte.

náll. Utóziájában kifejté, hogy a megény embernek az éhen halás és az ártatlósá közt kell választania, mert a legkezebb lopásért is halálbüntetéssel sújtják a munka, foglalkozás és így megélhetés nélkül álló jobágyok. Azonban legnagyobb mértékben Beccaria intérettel töltötte a halálbüntetés elleni szervezett eltiltására alkalmas tábor, az abolitionisták táborát.

Beccaria „Büntetés és büntetés” c. művében így kiált fel: Milyen jogos tulajdoni magánát ember, midőn ember társát megöli? A halálbüntetés nem jog, hanem a nemre harca az egyessel, akinek a megsemmisítését hangoztatja vagy sütségesnek látja. De ha sikerül kimutatnom, hogy a halál se nem hangoz

se nem ~~külső~~ ^{szükséges}, akkor megnyertem az em-
beriség ügyét." Kifejti aztán, hogy valamely
polgár halálát csak két okból lehet sült-
ságosnek tartani, az első ok az lehet, hogy
szabadosságától megfosztva is bír annyi e-
rővel, hogy veszélyes a társadalomra, a má-
sodik ok: ha egyedül ez az a fél, mel az
emberet bűnöl elkövetésétől tartóztatni
képes.

Az első ok méltányolható forradalom,
anarchia idején, midőn a törvényt
helyét a fejtelenség foglalja el. De a tör-
vényt bűnös uralma mellett nem le-
het helye és sütsége a polgár bir-
tának.

A második szempont, T. i. hogy ~~az~~ az em-
 bereket egyedül ^{sz} tartja vissza megfelelően a
 bűncselekményektől, Beccaria szerint szintén
 nem áll meg: Ha nem győzte meg az embere-
 ket azon kasados tapasztalat, hogy a társa-
 dalom sértésére elszánt emberet sohasem
 rémültek meg a halálbüntetéstől; ha nem
 győzte meg őket a római polgárok példája
 és Erzsébet orosz cárné hűs íves uralkodá-
 sa (mely alatt fényes, a haza gyermekét
 véren szerzett jól hódítással legalább
 is feliró példát mutatott a nép atyái-
 rnak) akkor kérdéses meg az embereket,
 akik előtt az ésszerűsége mindegy gya-
 nus és csak a tekintély dönt, az em-

beri természetét és látni fogját állításom igazságát." A halálbüntetés legtöbb embernek látvány, másokban keserűséggel vegyes bánalmat kelthet. E kétféle érzés jobban lefoglalja a nemlélő kedélyt, mint az üdvös reméltetés, melyet a törvény ímbesztemi akar. Viszont a halálos büntetés helyébe lépő örökös rabság büntetésének ereje elegendő arra, hogy a legelszántabb kedélyt is elriassza. "Igen sok ember nyugodtan, bátran néz a halál szemébe, az egyik rajongásból, a másik hiúságból, mely majd mindig siron túl kiseri az embert; másképp egy utolsó, kétségbeesett kisértéssel akarnak meghalni,

vagy a nyomorból megszabadulni. De a tus-
kó, láncok, botok, a jármók, a vastetrecs
nem állja meg a hiúság, itt a létségrejítő
menvedéset nem végrövidnek, hanem észdöd-
nek. „Ugyanis — állapítja meg Beccaria —
lelkünk inkább dacol az erőszakkal és az
éles, de mültő fájdalommal, mint az idő-
vel és a szüntelen zaklatással”. Az is plö-
nye merinte a szabadságvesztés-büntetés-
nek a halálbüntetés felett, hogy inkább
sémíti azt, aki látja, mint aki men-
vedi; mert az előbbi a sanyaru moz-
zanatol összegyűrsi nemügyre, holott
az utóbbi a jelen perc menvedése el-
vonja a jövő gondolatától.

Nem hasznos a halálbüntetés orvosa sem,
 mert a kegyetlenség példáját mutatja az em-
 bernek. I hogy az ember mit gondol a ha-
 lálbüntetésről, látjuk a felháborodás és lené-
 zés azon nyilatkozataiban, mellyel a hó-
 héra tekintünk. „Végtelen nehéz feladat elta-
 volítani a tévedésekről a büntetés maradvány-
 rosdáját”, de ezt meg kell tennünk, fejezi
 be Beccaria elmélkedését.

A másik csoport, mely a halál-
 büntetésről védelmezi mintén elég tekintélyes
 számból áll. A halálbüntetés eltörlését kö-
 vetelő: Sonnenfels, (akinek tanácsára
 II. József a halálbüntetést eltörölte), Man-
 gini, Prins, Garrand, Mittermaier, Wlassies,

Holtkendorf, Balogh Jenő oly kiváló emberrel találja magát szemben, ^{mint} Filangieri, Lambroso, Garofalo, Rousseau, Hegel, Kant, Erdélyi.

Az abolitionisták legfőbb érvei, tehát, a melyek alapján a halálbüntetés eltörlését követelik a következőkben foglalhatók össze. 1. Jogilag nem igazolható; az állam nem veheti el az emberektől az életet, mert nem ő adta.

De — vetik eszel szemben a halálbüntetés védőmerői — a halálbüntetés jogos, mert a leg súlyosabb büntetleket arányosan, vagyis a leg súlyosabb esztőrőttel kell megtorolni és ha az állam rendelkezhet az egyes ember életével, mégpedig az ítéltes, tisztességes életével háboru esetén is megkövetelheti tőle, hogy

életet adja oda, hogy ne követelhetné meg a gyilkostól esz. 2. De nem igazolható morális szempontból sem - mondják az abolitionisták, mert a kivégzés leltványa az értékeset durvítja és nem is igazságos, mert az ember embertársának életét vagy halálát felelő nem dönthet. De erre meg azt feleli a halálbüntetés védelmezője, hogy ez csak sentimentalismus, mert abban van talán az igazság, hogy ha az állam nem bünteti meg a gyilkost? Hisz akkor jobban védi, mint az ártatlan sértettet.

3. Mint már Beccaria felfogásának ismeretébenél látni, az abolitionisták szerint nem szükséges a halálbüntetés, mert

nincsenek meg benne a jó büntetés kellékei: nem személyes, mert az illető családja is ségyent
 hoz, nem osztható s így ennél az egyénítés
 lehetősége kizárólag, meg sem becsülhető, hiszen
 lehetnek olyan bűnösök, akik számára a ha-
 lál ajándék és nem büntetés jellegével bír
 és, az az abolitionisták érve, helyre nem hoz-
 ható: "Justis morde sind möglich", mondják
 a németek is. A bűnös tévedéséből ártatlanul
 kivégzett emberek nem lehet újra visszatérni
 az életnek. Ennek igazságát az antiaboli-
 tionisták is kénytelenek elfogadni, de őt
 ennek ellenére hirdetik a halálbüntetés
 szükségességét, mert szerintük csak en-
 nek az egy büntetésnek van elrettentő

hatása is az abolitionisták érvei az oszthatóság, nemélység, megbecsülhetőség tekintetében éppoly állnak a szabadságbüntetésére nézve is, minő tehát semmi ok, hogy annyira elítéljük ezt a büntetésnemet.

4. Az abolitionisták kétségbe vonják a halálbüntetés célserűségét is. Nem lehet — mint állítják bizonyítani azt, hogy igazi elrettentő hatása van a halálbüntetésnek. Hiszen egy olyan ország sincs, amelyben halálbüntetés folytán a bűncselekmények száma csökkenő volna, vagy pláne megszüntet volna az emberek oly cselekményeket követni, amelyek halállal büntetendők.

Vincent igen népen bizonyítható szerint, hogy
a büntetelmények máma egy országban
sem kapcsolódtak a halálbüntetés eltörlésé-
következtében. Az elrettentés szerint nem
nagyon mutatkozik a halálbüntetésben.
Holtkendorff közli egy helyen statisztikai
feljegyzéseit^x, melyből kitűnik, hogy azon
167 elítélt között, akiknek kivégzésénél je-
len volt, már 164 látott ilyen alkalmat-
ságot „elrettentő” hatása dacára is kéjes
volt halállal büntetendő bűntett elköve-
tésére. Az abolitionisták ellenfelei ezzel
nemben előren hiroditik, hogy igenis pél-
serű a halálbüntetés. Különösen a Lomb-
roso iskolája az, mely naturalistikus fel-

^x L. Fintez Ferenc: Frankfurt: 382. l.

fogásával, mint a társadalom gazdasági és védelemként tekint a halálbüntetésre, azt hirdetve, hogy a veszélyes és műletlen gonosztevőtől így biztosan megszabadul az állam, javítása pedig nem kell gondolni, hiszen a javíthatatlan büntetésüket nem is lehet, nem is kell javítani, mint Labonde mondja.

Minderekből az érvelésekből önevetve az ellentétes nézeteket, azt a következtetést kell levonnunk, hogy bár a halálbüntetés nagyon jól tekintetbe méltánytalan és jól hibával terhelt büntetés mód, de mint *malum necessarium* még sem mellőzhető. Nem tartjuk

valmi különösen jórtolána méltó büntetés-
nemnek, de nem is ítéljék el úgy, mint azt
Finkey Tani, ki felháborodva jelentette ki: „Szál-
lam ne aljasítva le magát egy közönsé-
ges gyilkoshoz és ne tartson államtöltőgim-
egy hivatalos gyilkost! Mert igaz talán na-
gyon kemény igénykor az állam eljárása, de
a büntetőjogról is elmondhatjuk azt, amint
Napoleon mondott a háborúról, hogy az
nem rózsavir, és elmondhatjuk arról a
francia miniszterrel, aki a halálbünté-
tés eltörlése tárgyában interpelláltatván
így válaszolt: Kérdjék először a gyilkos mi-
rát.

De mindezek mellett művészes hang-

sulyos, hogy a halálbüntetés csak kevésbé me-
 nu is kiválóan súlyos büncselelményre
 állapíttassék meg. A mi büntető^{börtény}könyvünk
 e tekintetben elég helyes irányt követ,
 mert csak két esetben ismeri a halál-
 büntetést n. m. a király meggyilkolása,
 nádorok megölése; vagy eset kísérlete
 miatt (126 §) és a gyilkosság bevégre^{tt} bün-
 tette esetében (178 §). [¶] Mellette a büntetés
 nem abszolút, mert rendkívüli körü-
 mények esetén 15 évi fegyháza is levál-
 tatható. Angliában már 3, Németországban
 4, Ausztriában 6-ezete van a halálbün-
 tetésnek, a francia codex pedig egye-
 nesen 12 esetet ismeri, ami egyáltalán

nem helyeselheto, mert egyrészt túl kegyet-
len, másrészt meg éppen a büntetés hatályos-
ságának rovására megy. mert valószínű,
hogy túlságos szigorúsága folytán a felmen-
tine való tendencia az itéletek koratoki-
nál növekedni fog.

II. A szabadságvesztés büntetés.

A szabadságvesztés büntetésnek csak a ~~szabadság~~
~~szabadsági~~ büntetőtörvénykönyvünkben is is-
mert formáját vessük vizsgálat alá. a de-
portálást nem.

A tulajdonképeni szabadságvesztés-bünté-
tés abban áll, hogy az állam a bűnöst egy
bizonyos meghatározott időtartamra telje-

ren megfosztja szabadságától - (Tehát nem
 csak korlátozza, mint a deportálásnál) -
 megpedig állapít, hogy egy általa fel-
 állított intézetben a társadalmi életől
 teljesen elszigeteli. A szabadságvesztés bün-
 tetések mellett legfőbb irván lehet fel-
 hozni, hogy ezeknek elég elrettentő ha-
 tásuk van, mert az emberre nézve tét-
 segtelenül irracióny csapás. Egyik legfőbb
 egyéni jogától, a szabadságtól való meg-
 fosztás, de mármint ~~hat~~ büntetés elég m-
 lyos és elég viszonylatos erővel bír: még-
 is lehetővé van mellette tétel az, hogy
 az állam a humanismus legelőkelőbb
 követelményeit ne legyen képtelen

naporodásai és a vimaerés erős terjedése,
 hogy a modern börtönrendszerek egyáltalán
 nem ellenálló jellegű, sőt a társadalom
 bizonyos rétegei előtűnő kíváncsiak is len-
 nek fel. A munkanélküliek, csavargók
 nagy csoportja azért követhet önmel bi-
 cselekményeket, hogy szabadságvesztés-
 büntetés révén nem maradhat el a társadalom
 felismerése is biztosítva tőlre. Külön-
 sen Mittelstädt és Berolzheimert fordul-
 nat erősebben a szabadságvesztés-bünté-
 tésnek erre formája ellen. **Z** Készségtelen-
 sül igazság is van prebb az állítást-
 ban, mindazáltal a szabadságvesztés-
 büntetés az önmel büntetésének ne-

mer közt a legmegfelelőbbnek lehet mon-
 dani. Az egyénítésnek szükségessége, nemet-
 lyes jellege Tag teref ad a büntetésnél. Hogy a
 bűnösök száma nem csökken a szabadságvesztés
 büntetésével rendszere mellett, az nem írható a
 rendszer terhére, csodátevő határát nem le-
 het ezentől sem várni, minthogy egyéb bünte-
 tésektől sem, hiszen „az emberi nem folyam-
 új és új nemzedékekből áll s minden új
 nemzedékből elő kell állani egy új bűnös
 létszámnak”, mondja Quetelet. A szabad-
 ságvesztés az illetőnél a társadalomtól va-
 lá elszakításban áll. Eme elszakítás mé-
 tése igen nagy fontossággal bír a bűn-
 tetés helyessége szempontjából.

Kétségetesen az ember pszichológiai alkataánál
~~alkatánál~~ fogva a teljes elzárkózás nem
 bírja ki hosszú időn keresztül. A magán-
 zárka-rendszert azért tartották hosszú i-
 dőn keresztül, hogy a büntetés célja a ja-
 vítás, a javulásra vezető út pedig a
 magába ^{szel}zállásnál indul meg, a bűn-
 bűnözés, magába zállás pedig legfőbb léte-
 sebben [✓] magányban fogja el a bűnözőt.

Ez elméletileg igen szép megállapítás,
 de konstatálni kell. mellette azt is, hogy
 az emberettől való teljes elzárkózás oly
 kelte depressziós időről elő a fogoly nál,
 hogy az esetleg elméjében is meggyararo-
 dit. Ezen igyekezt megfigyelni büntető-

következő könyvünk, midőn megállapítja, hogy
a magánzártában való fogzár Tartalmának
maximuma 1. extendő. és helyes intézkedés.

Az inszagos humanizmustól különösen a ma-
badragventés-büntetésnél kell óvatodnunk.

És a különben erősen humanus gondolkodá-
sú Finke is látja, amennyiben a jövőben
megvalósítandó programként hirdeti a
három hónapnál rövidebb tartalmú fog-
zárnak teljesen magánzártában való
kitöltését*. és lényeges újítás volna, mert
nem igazolhatóan kedves az 1878: V. a
büntetésnek akkor, midőn a három év-
nél rövidebb tartalmú szabadragventésbün-
tetésnek ugyan egy harmadát rendel

A magyar büntetőjog jelen állapota: 34. l.

magánraktában tölteni.

A világháború és a forradalmi események az angol preventive detention rendszerének meghonosítását tették háttérben is szükségessé, ami az internáló táborok (Zalaegerszeg, Hajmáskér) megteremtése által valósult meg. Ez intézmény azonban csak átmeneti jellegű s fokozatos megszüntetése folyamatban van.

III. A pénzbüntetés.

Az újabb kriminálpolitikai irodalom különösen előszeretettel ajánlja a pénzbüntetést alkalmazású s újabban mindig több és több esetben

sürgeti, hogy a rövidebb időtartalmú ma-
 badság-vesztés-büntetésével pénzbüntetés-
 sel helyettesítse. A pénzbüntetésnek kétség-
 telenül nagy előnyei vannak. Outható,
 gazdaságos, helyrehozható és egyenlithető.
 Mivel az illető vagyoni viszonyaihoz mé-
 ten szabható ki, igazságos büntetés cél-
 kerület is mondhatjuk különösen nyere-
 ségvágyból elkövetett cselekmények es-
 tében. Van azonban egy igen nagy hát-
 térny az, hogy nem neméhes. Nem lehet
 kellőképpen biztosítani először is azt, hogy
 vajjon tényleg az elítelt fizeti-e a rá
 kiszabott összeget. De nem neméhes abból
 kifolyólag sem, hogy nem csak az elítelt

re jelentő hátrányt, hanem az egész családra nézve, ami különösen nagy jelentőségű lehet egy megérvényesült, és egyermetekkel megáldott munkáscsaládnál s annak főnként tevélet jelentheti. Fiatalkorúaknál pedig különösen elleneszműnk kell a pénzbüntetés alkalmazásához, mert itt az esetleg 99%-ában nem a fiatalkorú az, aki a büntetést megfizeti, hanem nőleje, az a helyzet tehát, hogy a fiatalkorú az otthoni dorgolásán kívül semmi valószínű hátrányban nem részesül, addig nőleje igen súlyosan érintetik a pénzbüntetés által, amelyben pedig igazságnerintés neki egyáltalán nem kellene.

fizetnie. A Bn. 17. szakana ezért hangulhoz-
 za „Pénzbrünetés fiatalkorú ellen sem mint
 fő, sem mint mellébrünetés nem állapít
 ható meg”, s korlátozáson ugyan említi, az
 FB. 695a, mely szerint „Ha a fiatalkorúval
 vagyona, vagy keresete van és a büncsele-
 mény elkövetésekor tizenötödik életévét be-
 töltötte, egy koronától más koronáig terjed-
 hető és le nem fizetése esetében más inter-
 kedéssel helyettesítendő pénzbrünetést le-
 het ellene megállapítani.” Az interkedés
 aronban csak kihágásra vonatkozik. A
 törvény nem melláthatólag tekintettel
 van arra, hogy amennyire lehet, me-
 mélyesse tegye a bünetést, mert csak

oly fiatalokú ellen állapította meg, aki-
nek vagyona, vagy keresete van.

A pénzbüntetéseket tekintetében elég
nagy hátránya a Cremezi-Codexnek, hogy
arokat his mértékben állapította meg,
amennyiben a maximum 8000 korona volt.
Kivált a nyereségvágyból elkövetett bü-
ntetéseknél és vétkegeknél ez a maximum
elég enyhének mutatkozhat. [Ezen ügyekről
szóltatni a Törvényhozás az 1921. III. által
alkalmazásba vett] vagyoni elégtétel "in-
térmeinyével, mely fogalmilag a pénz-
büntetéssel azonosnak tekinthető". Az
1920. XV. t. p., mely az árdragító vismaelé-
sekről szól, kimondja, hogy árdragító

visszaesés büntette miatt az elítélt a börtön és a pénzbüntetésen felül „ az állam-
 kincstár javára a bíróság belátása szerint
 megállapítandó összegű és az elítélt vagyoni
 viszonyaihoz és a selektmemmijed
 illetéktelenül elírt vagy elírni kívánt
 nyereség nagyságához mért vagyoni elég-
 tetel megfizetésére kötelezhető. A vagyoni
 elégtétel az illetéktelenül elírt vagy elírni
 kívánt nyereség többszörösében is állhat és
 az elítélt egész vagyonértékének elbocsátásáig
 terjedhet. Ugyanily természetű intézkedé-
 seket tartalmaznak az 1924. III. §-a és az 1922.
 XXV. t. c. is.

A vagyoni elégtétel lényegileg megfelel

a mellébbírintetésért kényszerű pénzbíntetésnek, azonban az a különbség, hogy nem változtatható az szabadságvesztés bíntetésére, amint az 1921: III. c. a mellébbíntetésért közt szólja fel, de 105. ában expressis verbis ki is mondja, hogy a vagyoni elégtétel szabadságvesztés bíntetésére az nem változtatható, egyébként azonban a pénzbíntetéssel egy tekintet alá esik.

Az 1914: IV. é. c. ben foglalt rajtótörvény is beszél ugyan pénzbeli elégtételről, mivel azonban az büntetésel nem fenn nem fogása esetén is - háborgató útton - kivéngyeshető, ezért ez még

a magánjogi kártérítés egy nemével aronosíthatjuk csupán.

A múltban s a régi magyar jogban is több büncselekmény büntetéseként ismert vagyonelkobzás ismét életre kelt. Az újabb büntetőtörvénykönyvvel igazságtalan enyhénként tekintettel a vagyonelkobzást s azt mellőzték is, legutóbb Franciaország tette ezt meg 1832. ben. Ennek a büntetésnek kegyetlenségét étes, megragadó nyelven sztorozza Beccaria: „A vagyon elkobzása egyengél fejébe lakottatja, az ártatlant a bűnös büntetésével sújtja s bűnösre kényszeríti az ártatlanságot. Mi nemcsak jelenet azt látni, hogy a családok bűneit a család enit

becstelenségbe és nyomorba, holott a törvény
parancsolta engedelmesséig tiltja neki, hogy
ama büntetés megatadályozza, még ha té-
ves volna is rá". Beccaria amellelt hang-
nyozza, hogy ha már a vagyonellenkezés
alkalmazásba vétetét is, a büntös ellob-
zott vagyona inkább a törvényes utódok-
ra volna szállandó, mint az államra.

A háboru alatt bekövetkezett események
sornban szükségszerűtől azt a régi-
ségiárba helyezett intézmény. Ez ve-
si alkalmazásba az 1915: XVIII. t. c. mely
a harcárulók vagyoni jogi felelősségéről
mól s kimondja, hogy aki a háború
idején az ellenség támogatása körben
* Büntetés is büntetés 60. l.

a hűtlenség, vagy a láradás büncselekmény-
 ét követi el, a pelekményből keletkező sé-
 relem, kár és egyéb hátrány megtérítésé-
 ért- tekintet nélkül a hátrány nagyságá-
 ra és arra, hogy tényleg bekövetkezett-e
 a belföldön található vagyonával állent
 felel, hogy az a büncselekmény elkövetésé-
 vel törvénnyel fogva az államra száll. és
 intézkedést az 1911. XLIII. t. c. hitbizományi
 törvény is kiterjeszti.

Bár a vagyonelkobrás ma már elavult
 intézménynek is tekinthető, a legaljasabb
 büntetés: a hazaárulás elkövetője méltán
 méltatás érrel a régi időt emlékeztet
 visszahozó büntetéssel.

IV. Erkölcsei büntetése.

Az erkölcsi büntetése, mint a le-
trübb maradó enyhébb büntetési nevei
igen gyakoriak voltak a múltban. A tu-
lajdonképeni erkölcsi büntetése mellett,
mint bírói dorgálás, bíróság előtti bo-
csánatkérés, megkövetés alkalmazásban
voltak az u. n. megnégyenítő erkölcsi
büntetése is, mint a kaloda, hajlomp-
rás, mamáron való meghurcolás, alantó-
fához való kötözés stb. Finley tankönyvé-
ben erősen elítéli ez utóbbiakat.* Az em-
ber erkölcsi fogalma, méltósága tiltja,
hogy még a bűnöst is erőre megbi-
lyegessük, egészen életére gúny, nevetség

* Tankönyv: 432. l.

tárgyává tegyük lembertársai előtti. "Ez al-
 lítás igazságát senki sem vitathatja el, de
 vajjon nem megfelelőbb lett volna a botbm-
 tetés helyett annak idején egy évre ily meg-
 négyenítő büntetésre alkalmassába ven-
 ni. A láncfűtés, ursora lovagjaival nem-
 ben van helye kíméletnek? Őket illetőleg
 lehet emberi méltóságról beszélni? Egy
 erkölcseiből teljesen kivetkőzött ember, ne-
 rény véleményünknek merint - nevezetesen
 bár bennüntek középkori ideológusoknak,
 utóknak tekintetben nem érdemel kímé-
 letet. A forradalmak után annyira elhara-
 jított ursora is láncfűtésedelem min-
 denesetre méltónak volna, ha az példáról

is nyitottak volna azokat, akik lassan, de
birtosan pontolták perencsétlen haránt gar-
dasági helyzetét és döntötték konfitársain-
kat nyomorba. Ha az 1920. ~~XXV~~^{XV} tel tudott men-
ni odáig, hogy az ítéletnek falragas ut-
ján való körletét is írásbeli helyiségben való
kifüggettetést el tudta rendelni újabb er-
köleni mellébrintetés gyanánt - már egy
lépéssel tovább mehetett volna. Mert, hogy
a falragas utján való körletétel is az
írásbeli helyiségben való kifüggettetés nem ad-
ja meg a kellő elégtételt és az erköleni
megbélyegzés, az kétségtelen. Kivált az ír-
sbeli helyiségben való kifüggettetésnél számos
példáját láthattuk annak, hogy mennyire

egyesen járni látni és tettei értelmétől
az elítéltek.

A hivatalvesztés és a politikai jogok gyakor-
lásának felfüggettése, nemkülönben a viselt hi-
vatal, vagy állás elvonása, mellérszélés
bíráló foglalkozástól való eltiltás és az újab-
ban alkalmazásba vétel iparigazgatás elvé-
tele, míg törvény (1922: XXV. §. c.) nem szab el-
mérő, de egyenesen méltóságos, igazságos
mellérszélésnek is. A hivatalvesztés és a po-
litikai jogok gyakorlásának felfüggettése kü-
lönben bizonyos mértékig és arra alkalma-
nak, hogy mintegy ismét méltóvá teszi az
illető a társadalomban való aktív rész-
vételre a büntetés kiállása után.

V. Testi büntetés.

Értelemszerűen is legmélyebb és legújabb megbehyegrés jellegével bíró testi büntetés a botorás, mely az újabb büntetőtörvénykönyvben ismételve teljesen mellőztet. Vannak azonban államok, amekben ma is alkalmazásban van, így Angliában a leány keresztetűre, kéjhárat tartóra, javíthatatlan csavargóra, habár nőre nézve már 1820 óta eltörölték is. Svédországban is fennáll a botbüntetés, de meg kell említenem, hogy sokkal enyhébbaként, amennyiben csak is éven aluli gyermekekre alkalmaztatik a műlönés vagy a törvényes kéjviselőnek kell végrehajtania. Így biztosítva van,

hogy a büntetés nem lesz túl durva és kegyet-
 len, másrészt a gyermek kienyny kora folytán
 nincs meg az az önérvetetés annyira sértő" szar
 erkölcsi érvetetés annyira felháborító jellege a
 büntetésnek, mintha felnőttekre alkalmaztat-
 nánk. Dámiában 1905. ben felújították a mel-
 tatlan büntetési erkölcs, de az 1911. évi. t-én
 hozott új törvény ismét viszakhelyezte azt
 a reigiség tába. Ha Lombroso helyesli is ezt
 a kegyetlen eljárást, minthet határos és okos
 büntetési erkölcs, csak ellensemvel fordul-
 hatunk el tőle és csupán az erkölcsöt háború-
 utáni teljes eldurvulásával magyarázható
 az a magyar büntető törvényhozás, huma-
 nus és fölvilágosodott gondolkodásával öme

nem egyeztethető eljárás, hogy az 1920. évi XV. t. c.
 majd az 1920: XVIII. t. c. ez idejéig múlt s aljas
 büntetés nemek, habár csak egy évre is újra
 életbe léptette. Az 1920: XVIII. t. c., mely, a va-
 gyon, az erkölcsiség és a nemélység hatálya-
 sabb büntetőjogi védelméről"ról az áldozati-
 to, vismaélelen kívül (1920: IV.) még II. esetben ren-
 dellel a botbüntetés alkalmazhatóságát,
~~büntetés tekintettel arra, ha a bíróság úgy~~
 találta, hogy tekintettel az eset ösnes kö-
 rülményeire, különösen a cselekmény el-
 követésében megnyilvánuló megátalkodott-
 ságra, durva erőszakosságra méltóttelen
 nyerintedési vágyára, vagy a mártíri ide-
 keti riánti lelketlen irízetlenségére, abün-

Tetés célja az illető törvényben meghatározott
 tetésnél el nem érhető. Felfiakra volt, és aljas
 brüntetés alkalmazható. Pirónagunak humanus
 gondolkodás módjára, felvilágosodott eszevi-
 lágára jellemző, hogy következetesen mellőz-
 té a botbrüntetés alkalmazását, mely külön-
 ben, mint az idezett növegből is kitűnik,
 csak facultative volt előírva.

Finkegy a vagyoneltörzés és vagyonie-
 légtétel határait sokkal erősebbnek tartja, és
 alkalmazását üdvösebbnek. Horzát lehet juttatni,
 hogy a botbrüntetés elítélésre ellenére is, egyes meg-
 ségyenítő erkölcsi brüntetés nemet felelevenítése
 nem volna célserüetlen. De a botbrüntetés
 minden kultúránk előtt a legmegvetendőbb és

legborzalmasabb eljárás, hisz gondoljunk
csak arra a véltárho' eseményekre, amelyek
ket Dostojevski "Egy halottasház emlé-
ivatai" r. művében az orosz kancsukáról leír-
ta!

Eredben összefoglaltuk a főbb bünte-
tés nemcsak szigorútlán néhány jllan-
tást vetni arra, hogy a büntetést kérdé-
se legújabbban hogyan áll a magyar
büntetőjogban.

A fentebb vázoltak azt mutatják,
hogy a büntetési rendszer a múlt hoz ké-
pest nagyobb szigorúságot mutat, amit
különben meg lehet magyarázni assz,
hogy átmeneti idő'et élünk, a nagy

országrombolás emlékei még frissek, az er-
 kölelő eldurvultak, a kedélyek hullámszára
 még nem csillapodott le. Mindenesetre, ha mi-
 gorubb is lett a büntetési rendszer, annak
 nagyobbra mint minden intézkedés helyes-
 nek kell mondanunk s különösen a va-
 gyoni büntetést megszigorítása az, ami
 a Csemegi-coder régi hibáján hatha-
 tóan segítette. Hogy bizonyos enyhítés
 a viszonyok teljes konsolidálása esetén be-
 fog következni, az méltán remélhető,
 és a jövő magyar törvényhozás felada-
 ta.

• E K 10001/1954